

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 8: MODE 3 KÜLTÜRLERİ

YAKINDOĞU MOUSTERIAN'I

Mousterian'in batı Avrupa'daki bu ayrımlanmasına karşın, Yakındoğu ve Afrika'daki Mousterian endüstriler daha farklı isimlerle de anılmaktadırlar. Örneğin Türkiye'deki Mousterian endüstriler bugüne değin yapılmış olan kazılar sonucunda; Tipik Mousterian ve Charentian isimleriyle anılmaktadır. Karain'deki Mousterian tabakalaşma içinde Charentian tip endüstrinin üzerinde Tipik Mousterian ya da Karain Tip Mousterian olarak adlandırılan seviyeler tespit edilmiştir. Karain'deki Tipik Mousterian seviyelerden Neandertal iskelet kalıntıları da ele geçmiştir. Yakındoğu'da orta Paleolitik endüstriler 250 bin yıl öncesine kadar uzanabilmektedir. Yakındoğu'da bu endüstriler:

1. Levanten Tip Mousterian,
2. Acheulean Gelenekli Mousterian,
3. Aterian,
4. Mikro Mousterian
5. Toros-Zagros Gelenekli Mousterian isimleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Levanten Tip Mousterian: Genel olarak üçgen biçimli levallois yonga taşmalıkların baskın olduğu bir endüstri ile temsil edilir. Çekirdeklerin hazırlanmaları çok minimal düzeydedir ve vurma platformunun oluşturulması sırasında çıkarılan yongalar üst yüzünde genellikle kabuk taşırlar. Bu evre Tabun D, C ve B olarak 3'e ayrımlanabilir. Bu ayırımı Garrod tarafından alfabetik olarak gerçekleştirilmiştir. Tabun B'nin geç evrelerinde merkezci hazırlanmış çekirdekler, kısa-ince yonga ve dilgiler de üretilmişlerdir.

Acheulean Gelenekli Mousterian: Genel olarak yaprak biçimli parçalar ve el baltalarının yapımı için hem levallois tekniği hem de iki yüzeyli alet yapım tekniğinin bir arada kullanıldığı eski bir Mousterian evredir.

Aterian: Bu evre OIS 5'e denk gelen ve 128-65 bin yıl öncesine tarihlenen kuzey ve kuzeydoğu Afrika kökenli bir geleneği yansıtır. Temelde yonga ağırlıklı bir endüstridir. Özellikle levallois ve disk biçimli çekirdekler, yonga üzerine saplı uçlar, iki yüzeyli yaprak

biçimli uçlar, yüzüklü topuklu yonga ve dilgiler, kenar kazıyıcılar, taş kalemler, taş delgiler, bıçaklar ve dişlemeli aletler en genel endüstri bulgularındandır. Çok az sayıda küçük klasik iki yüzeyle alet yer alır.

Mikro Mousterian: Suriye’de Jabrud I sığınağının 5 ve 9. tabakaları “mikro Mousterian” ve “Mousterio Pre-Aurignacian” olarak adlandırılan düşük oranda levallois teknoloji içeren endüstriler ile temsil edilirler. Bu endüstriler Mikro Mousterian olarak anılır. Benzer endüstriler Afrika’nın çeşitli yerleşim yerlerinden de ele geçmektedir.

Toros-Zagros Gelenekli Mousterian: Bu endüstri, orta-üst Paleolitik geçişine tekabül eden levallois teknolojisi ile birlikte yonga ve dilgi üzerine Mousterian uçlar, kenar kazıyıcılar ve taş delgiler ile karakterize olup, Bordes’un tipik Mousterian tip listesindeki aletler ile çok benzerdirler.

Yakındoğu’da karşımıza çıkan ilginç bir durum da Tabun Mağarası’nın Mousterian seviyelerinden tespit edilmiştir. Buna göre; eski olan Tabun C Tip Mousterian seviyeler yaklaşık olarak günümüzden 120 bin yıl önceye tarihlenmiş olup, *Homo sapiens* türüne ait bireyler tarafından üretilen Mousterian endüstriler ile temsil edilirler. Buna karşın, daha geç olan ve günümüzden 90-50 bin yılları öncesine tarihlenen Tabun B Tip Mousterian seviyelerin endüstrileri *Homo neanderthal*’ler tarafından üretilmiştir. 45 bin yıl ve daha sonrasındaki zaman süresince Yakındoğu’da sadece *Homo sapiens*’lere ait kalıntılar ile karşılaşmıştır. Bu durum ise, yaklaşık 90 bin yıl önce Neandertal’lerin Avrupa’dan Yakındoğu’ya göç etmiş olduklarının bir kanıtıdır. Öte yandan Yakındoğu’daki en erken Mousterian endüstrilerin yapımcılarının *Homo sapiens*’ler olduğu da diğer bir gerçek olarak karşımıza çıkar.